

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут права
Кафедра міжнародного права та юридичної журналістики

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної,
методичної та виховної роботи

О.А. Лагоднюк

«_____» _____ 20__ р.

Національний університет
водного господарства
та природокористування

07-04-11

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Program of the Discipline

**СІМЕЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ**
Family Law of Ukraine: actual problems of theory and practice

спеціальність
specialty

всі спеціальності
all specialties

спеціалізація
specialization

всі спеціалізації
all specializations

Робоча програма з дисципліни «Сімейне право України: актуальні проблеми теорії та практики» для студентів всіх спеціальностей. – Рівне: НУВГП, 2018. – 18 с.

Розробник: Вікторчук Марія Василівна, асистент кафедри міжнародного права та юридичної журналістики, кандидат юридичних наук.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри міжнародного права та юридичної журналістики.

Протокол від «06» грудня 2017 року № 4.

Завідувач кафедри міжнародного права та юридичної журналістики _____ В.І. Гришко

Схвалено науково-методичною радою НУВГП.

Протокол від «___» _____ 2018 року № __.

Голова науково-методичної ради НУВГП _____ О.А. Лагоднюк
«___» _____ 2018 року

ВСТУП

Програма вибіркової навчальної дисципліни «Сімейне право України: актуальні проблеми теорії та практики» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра спеціальності «Право».

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Сімейне право України: актуальні проблеми теорії та практики» сукупність правових норм і принципів, які регулюють та охороняють особисті й пов'язані з ними майнові відносини фізичних осіб, що виникають із шлюбу й належності до сім'ї.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна є складовою частиною циклу для підготовки студентів за спеціальністю «Право». Вивчення курсу передбачає наявність систематичних та ґрунтовних знань із курсу – «Теорія держави і права», «Цивільне право».

Вимоги до знань та умінь визначаються галузевими стандартами вищої освіти України.

Анотація

Сьогодні шлюбно-сімейні правовідносини є водночас явищем соціально-узагальненим і особисто-конкретним. Вони піддаються дуже складному й суттєвому впливову правових і моральних принципів, зокрема й нетрадиційних моделей соціальної поведінки, етичних норм, законів.

«Сімейне право України: актуальні проблеми теорії та практики» перебуває на межі інших дисциплін, і теми методичних вказівок відображають численні галузі, що впливають на галузь сімейного права.

Розглянуто складні питання правової доктрини та політики. Використано проблемний підхід у розкритті всіх питань, крім загальних джерел судової практики. Проблемні питання створюють ідеальний механізм для того, щоб студенти отримали можливість застосувати правові норми до конкретних ситуацій.

Ключові слова: галузь права, публічно-правові норми, подружжя, регулювання шлюбних відносин, специфіка сімейних правовідносин.

Національний університет

Abstract
Attention is focused on the fact that today marriage-family legal relations at the same time, they are socially-generalized and personally-specific. They are experiencing on them a very difficult and significant impact of legal and moral norms, including non-traditional models of social behavior, ethics, laws.

«Family Law of Ukraine: actual problems of theory and practice» is an interdisciplinary area, and the materials in this work reflect the numerous disciplines influencing this field of law.

Notes do more than call attention to difficult questions of legal doctrine and policy; they illuminate them. The authors use a problem approach throughout, in addition to comprehensive case law sources. Problems provide an ideal mechanism for students to acquire the ability to apply legal rules to concrete fact patterns.

Key words: branch of law, public legal norms, married couple, regulation of marital relations, specifics of family relations.

Національний університет
водного господарства
та природокористування

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 3,0		Навчальна дисципліна вільного вибору студента
Модулів – 1	Всі спеціальності НУВГП	Рік підготовки: 2-й
Змістових модулів – 2		Семестр
Індивідуальне науково-дослідне завдання		4-й
Загальна кількість годин – 90		Лекції
		14 год.
		Практичні
		16 год.
		Лабораторні
		-
		Самостійна робота
		60 год.
		Індивідуальні завдання:
		-
		Вид контролю: залік

Примітка: Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить для денної форми навчання – 33% до 67%.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Сімейне право України: актуальні проблеми теорії та практики» є формування у студентів системи знань про основні правові інститути сімейного права, визначення основних проблем застосування положень сімейного законодавства та напрямів його удосконалення.

Завданням навчальної дисципліни є ознайомлення студентів із:

- необхідними теоретичними положеннями, виробленими сімейно-правовою доктриною;
- нормативно-правовим матеріалом (джерелами сімейного права);
- судовою та іншою практикою застосування норм сімейного права.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Сімейне право України: актуальні проблеми теорії та практики» студент повинен:

знати:

- суть та значення сімейного права;
- рекомендовані нормативні акти, які регулюють сімейні правовідносини, галузеву юридичну літературу;
- форми, методи правового регулювання сімейних правовідносин; зміст основних категорій та інститутів сімейного права;
- умови та порядок вступу та розірвання шлюбу, визнання його недійсним;
- особливості майнових та немайнових прав подружжя, батьків та дітей;
- основні форми влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування;
- колізійні норми сімейного права;

вміти:

- тлумачити та правильно застосовувати норми сімейного права, судову практику у справах, які виникають із сімейних правовідносин;
- розмежовувати юридичні поняття галузі сімейного права та інших галузей;
- розв'язувати прикладні завдання зі сфери сімейного права.

Змістовий модуль 1. Загальні положення сімейного права. Шлюб. Права та обов'язки подружжя

Тема 1. Загальні положення сімейного права

1. Проблеми визначення місця сімейного права в системі права
2. Поняття, предмет та метод сімейного права.
3. Основні принципи сімейного права. Принцип невтручання в сімейне життя: проблемні аспекти реалізації.

Тема 2. Сімейні правовідносини

1. Поняття та види сімейних правовідносин.
2. Порівняльна характеристика сімейних правовідносин за національним законодавством та законодавством інших держав.
3. Підстави виникнення, зміни та припинення сімейних правовідносин.
4. Особливості правового статусу наречених за українським законодавством.
5. Здійснення сімейних прав та виконання сімейних обов'язків. Проблеми обмеження сімейних прав засуджених.

Тема 3. Шлюб

1. Поняття шлюбу. Умови укладення шлюбу. Проблеми укладення шлюбу в сімейному праві України.
2. Державна реєстрація шлюбу та її правові наслідки.
3. Шлюбний договір в Україні: напрями удосконалення правового регулювання.
4. Проблемні аспекти регулювання режиму окремого проживання подружжя в Україні.

Тема 4. Особисті майнові та немайнові права та обов'язки подружжя

1. Загальна характеристика особистих немайнових прав та обов'язків подружжя.
2. Види особистих немайнових прав і обов'язків подружжя.
3. Загальна характеристика майнових прав та обов'язків подружжя.
4. Право особистої приватної власності дружини та чоловіка.
5. Правовий режим спільного майна подружжя. Поділ спільного майна подружжя.
6. Договірне регулювання майнових відносин подружжя. Шлюбний договір.

7. Майнові права жінки та чоловіка, які проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою.

Тема 5. Припинення шлюбу

1. Поняття та підстави припинення шлюбу.
2. Припинення шлюбу шляхом розірвання
3. Режим окремого проживання.
4. Інститут медіації як спосіб вирішення сімейних спорів: зарубіжний досвід та українські перспективи.

Змістовий модуль 2. Визначення походження дитини. Права та обов'язки батьків, дітей, інших членів сім'ї та родичів. Влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування

Тема 6. Визначення походження дитини. Загальні підстави виникнення прав та обов'язків батьків і дітей

1. Підстави виникнення прав та обов'язків батьків і дітей.
2. Визначення походження дитини від батьків, які перебувають у шлюбі між собою.
3. Визначення походження дитини від батьків, які не перебувають у шлюбі між собою.
4. Оспорювання батьківства (материнства).
5. Проблеми сурогатного материнства в Україні.

Тема 7. Права та обов'язки батьків і дітей

1. Загальна характеристика особистих немайнових прав та обов'язків батьків і дітей.
2. Правовідносини батьків та дітей з приводу майна.
3. Обов'язок батьків утримувати дитину та способи його виконання.
4. Визначення розміру аліментів та його зміна. Відповідальність за прострочення сплати аліментів. Стягнення аліментів за минулий час і заборгованості за аліментами.
5. Припинення обов'язку батьків утримувати дитину.
6. Обов'язок батьків утримувати повнолітніх дітей.
7. Обов'язок дітей утримувати батьків та його виконання.
8. З ким має проживати малолітня дитина при розлученні: кардинальна зміна напряму української судової практики.

Тема 8. Права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів

1. Особисті немайнові права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів.
2. Право на виховання.

3. Право на захист дітей.
4. Обов'язок по утриманню інших членів сім'ї та родичів.
5. Розмір аліментів, що стягуються з інших членів сім'ї та родичів, строки їх стягнення. Зміна розміру аліментів та звільнення від їх сплати.

Тема 9. Влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування

1. Форми влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. 2. Усиновлення: поняття та сутність, умови та порядок, правові наслідки, недійсність та скасування.

3. Опіка та піклування над дітьми: поняття і значення, порядок встановлення та припинення, права дитини, права та обов'язки опікунів і піклувальників.

4. Патронат над дітьми: поняття, підстави виникнення та припинення, договір про патронат.

5. Приймна сім'я: поняття, порядок створення, договір про влаштування дітей до прийомної сім'ї на виховання та спільне проживання.

Тема 10. Колізійні норми сімейного права

- Сімейні правовідносини з іноземним елементом
- Колізійні питання укладення шлюбу.
- Колізійні проблеми шлюбу з іноземним елементом.
- Колізійні проблеми визначення походження дитини.
- Проблеми усиновлення дітей іноземними громадянами в Україні.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем змістовних модулів	Денна форма навчання				
	Лекції	Практичні заняття	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Всього
Модуль 1					
Змістовий модуль 1. Загальні положення сімейного права. Шлюб. Права та обов'язки подружжя					
Тема 1. Загальні положення сімейного права	1	1		4	6
Тема 2. Сімейні правовідносини	1	1		6	8

Тема 3. Шлюб	2	2		8	12
Тема 4. Особисті майнові та немайнові права та обов'язки подружжя	2	2		10	14
Тема 5. Припинення шлюбу	2	2		6	10
Разом за змістовий модуль 1	8	8		34	50
Змістовий модуль 2. Визначення походження дитини. Права та обов'язки батьків, дітей, інших членів сім'ї та родичів. Влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування					
Тема 6. Визначення походження дитини. Загальні підстави виникнення прав та обов'язків батьків і дітей	2	2		6	10
Тема 7. Права та обов'язки батьків і дітей	2	2		5	9
Тема 8. Права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів	-	2		5	7
Тема 9. Влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування	-	-		5	5
Тема 10. Колізійні норми сімейного права	2	2		5	9
Разом за змістовий модуль 2	6	8		26	40
Разом	14	16		60	90

5. Теми практичних занять

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин
5 семестр	
Тема 1. Загальні положення сімейного права	1
Тема 2. Сімейні правовідносини	1
Тема 3. Шлюб	2
Тема 4. Особисті майнові та немайнові права та обов'язки подружжя	2
Тема 5. Припинення шлюбу	2
Тема 6. Визначення походження дитини. Загальні підстави виникнення прав та обов'язків батьків і дітей	1
Тема 7. Права та обов'язки батьків і дітей	1
Тема 8. Права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів	2
Тема 9. Влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування	2
Тема 10. Колізійні норми сімейного права	2
Разом за 4 семестр	16

5 семестр	
Тема 1. Загальні положення сімейного права	4
Тема 2. Сімейні правовідносини	6
Тема 3. Шлюб	8
Тема 4. Особисті майнові та немайнові права та обов'язки подружжя	10
Тема 5. Припинення шлюбу	6
Тема 6. Визначення походження дитини. Загальні підстави виникнення прав та обов'язків батьків і дітей	6
Тема 7. Права та обов'язки батьків і дітей	5
Тема 8. Права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів	5
Тема 9. Влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування	5
Тема 10. Колізійні норми сімейного права	5
Разом за 4 семестр	60

7. Методи навчання

Під час викладання курсу використовуються такі методи навчання:

- пояснювально-ілюстративний метод;
- репродуктивний метод;
- проблемне викладання;
- частково-пошуковий метод;
- робота в малих групах;
- семінари-дискусії;
- дослідницький метод.

8. Методи контролю

Оцінювання результатів поточного контролю проводиться у розрахунку від 0 до 60 балів. Основними методами оцінювання є:

- аналіз усних відповідей;
- виконання практичних завдань.

Оцінювання виконання завдань здійснюється за такими критеріями (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленими до цілого числа):

0% - завдання не виконано;

40% завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60% - завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

80% - завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки несистемного характеру ;

100% - завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Контроль за засвоєнням знань здійснюється декількома способами: застосовуються різні форми опитування, виконання реферативних завдань, написання контрольних робіт на практичних заняттях, а також систематичне проведення модульного контролю, складання заліку.

При виставленні оцінок враховуються, насамперед, знання, розуміння й уміння аналізувати конкретні ідеї, а не особисте відношення до них тих, хто відповідає. Успішність засвоєння курсу визначається за допомогою ухваленої шкали оцінювання.

Всі види занять навчальної дисципліни «Сімейне право України: актуальні проблеми теорії та практики» повинні проводитися в навчальних аудиторіях з використанням відповідних дидактичних і технічних засобів навчання.

9. Розподіл балів, які отримують студенти 4 семестр

Поточне тестування та самостійна робота										
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2					Всього
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	
8	8	12	12	10	10	12	8	10	10	100

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

10. Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	Для екзамену	Для заліку
90-100	Відмінно	Зараховано
82-89	Добре	
74-81		

64-73	Заловільно	
60-63		
35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання	Не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням курсу

11. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення навчальної дисципліни «Сімейне право України: актуальні проблеми теорії та практики» включає:

1. Програму навчальної дисципліни;
2. Методичні вказівки до виконання практичних завдань та самостійної роботи з дисципліни «Сімейне право України: актуальні проблеми теорії та практики» для студентів всіх спеціальностей (шифр 07-04-14). – Рівне: НУВГП, 2018. – 18 с.;
3. Тестові модульні завдання;
4. Лекційний матеріал;
5. Інформаційні ресурси у цифровому репозиторії / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ep3.nuwm.edu.ua/view/types/methods>.

12. Рекомендована література

Базова

1. Лепех С. М. Сімейне право України : навч. посіб. / С. М. Лепех. – Л.: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2010. – 316 с.
2. Мазур О. С. Сімейне право України : навч. посіб. для дистанц. навч. / О. С. Мазур; Відкритий міжнародний ун-т розвитку людини «Україна». – К.: Університет «Україна», 2005. – 116 с.
3. Сімейне право: підручник / [Л. М. Баранова та ін.]; за заг. ред. В. І. Борисової, І. В. Жилінкової; Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». – 4-те вид., переробл. і допов. – Х.: Право, 2012. – 320 с.
4. Сімейне право України (історія, традиції, сучасність) : навч. посіб. / [Андрусишин Б. І. та ін.; за ред. Б. І. Андрусишина, С. І. Шимон]; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2013. – 449 с.

5. Сімейне право України : навч. посіб. для студентів ВНЗ / Ю. М. Фролов [та ін.]. – Донецьк : Донбас, 2014. – 340 с.
6. Сімейне право України : підручник / [Баранова Л. М. та ін.]; за заг. ред. В. І. Борисової, І. В. Жилінкової. – 3-тє вид., переробл. і доповн. – К.: Юрінком Інтер, 2011. – 260 с.
7. Сімейне право України : навчальний посібник / Т. А. Кобзєва, В. С. Шапіро. – Суми : Сумський державний університет, 2015. – 90 с.
8. Боднар Т. В. Сімейне право в системі права України / Т. В. Боднар // Право України. – 2013. – № 1. – С. 129–134.
9. Гриняк А. Шлюбний договір як підстава виникнення спільної власності подружжя / А. Гриняк // Підприємництво, господарство і право. – 2007. – № 2. – С. 47–49.
10. Д'ячкова Н. А. Опіка як спосіб охорони майнових прав фізичних осіб : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / Н. А. Д'ячкова. – К., 2006. – 21 с. 91
11. Демиденко К. Є. Характеристика сімейних правовідносин та їх встановлення між батьками і дітьми / К. Є. Демиденко // Держава і право. – 2008. – Вип. 42. – С. 364–369.
12. Дзера О. Деякі проблеми врегулювання відносин власності подружжя в новому Сімейному кодексі України / О. Дзера // Юридична Україна. – 2003. – № 1. – С. 56–58.

Допоміжна

13. Апопій І. В. Сімейне право України : навч. посіб. для студ. Вузів / І. В. Апопій. – 2-ге вид., переробл. та допов. – К.: ЦУЛ, 2011. – 359 с.
14. Жилінкова І. В. Зміст шлюбного договору: проблеми законодавства та практики його застосування // Нотаріат для вас. – 2010. – № 9. – С. 23–30.
15. Лепех О. Правовий режим грошей як спільного майна подружжя / О. Лепех // Право України. – 2013. – № 10. – С. 85–95.
16. Лихолат І. Застосування ч. 5 ст. 93 СКУ: питання теорії та практики / І. Лихолат // Нотаріат для вас. – 2010. – № 9. – С. 23–30.
17. Лозова Г. Цивілістичні та сімейно-правові характеристики змісту шлюбного договору / Г. Лозова // Підприємництво, господарство і право. – 2007. – № 2. – С. 44–46.
18. Негода О. А. Правові проблеми визначення поняття сім'ї / О. А. Негода // Держава і право. – 2007. – Вип. 37. – С. 426–433.

19. Шимон С. І. Сімейне право: навч. посіб. / Шимон Світлана Іванівна; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. – 260 с.

Нормативно-правові акти

20. Віденська конвенція про консульські зносини від 24.04.1963 р. [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_047.

21. Конвенція, що скасовує вимогу легалізації іноземних офіційних документів від 05.10.1961 р. [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_082.

22. Конвенція Про права дитини від 20.11.1989 р. [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_021.

23. Конвенція Про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах від 22.02.1993 р. [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/997_009.

24. Конвенція Про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах від 7.10.2002 р. [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/997_619.

25. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

26. Про внесення змін до переліку видів доходів, які враховуються при визначенні розміру аліментів на одного з подружжя, дітей, батьків, інших осіб: постанова Кабінету Міністрів України від 26.11.2014 р. № 651 [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/651-2014-%D0%BF>.

27. Про державну допомогу сім'ям з дітьми : Закон України від 21.11.1992 р. № 2811-XII [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2811-12>.

28. Про державну реєстрацію актів цивільного стану: Закон України від 01.07.2010 р. № 2398-VI [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2398-17>.

29. Про єдину електронну систему обліку дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей, які опинились у складних життєвих обставинах, та осіб, які бажають взяти їх на виховання : наказ Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту від 18.11.2008 р. № 4580 [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1200-08>.

30. Про застосування судами окремих норм Сімейного кодексу України при розгляді справ щодо батьківства, материнства та стягнення

аліментів: постанова Пленуму Верховного Суду України від 15.05.2006 р. № 3 [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-06>.

31. Про затвердження Переліку захворювань, які дають право на усиновлення хворих дітей без дотримання строків перебування на обліку в центральному органі виконавчої влади, до повноважень якого належать питання усиновлення та захисту прав дітей, а також до досягнення дитиною п'яти років: наказ МОЗ України від 27.12.2011 р. № 973 [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0352-12>.

32. Про затвердження Положення про дитячий будинок сімейного типу: постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.2002 р. № 564. [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/564-2002-%D0%BF>.

33. Про затвердження Положення про прийомну сім'ю: постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.2002 р. № 565. [Електронний ресурс]. – [Режим доступу] : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/565-2002-%D0%BF>.

34. Про затвердження Порядку вибуття дітей із закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, й соціального захисту дітей, до сімейних форм виховання : наказ Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту, МОН України, МОЗ України від 02.02.2007 № 302/80/49 [Електронний ресурс]. – [Режим доступу] : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0186-07>.

35. Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України : Наказ Міністерства юстиції України від 22.02.2012 р. № 296/5 [Електронний ресурс]. – [Режим доступу] : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12>.

36. Про затвердження Порядку здійснення добровільного медичного обстеження осіб, які подали заяву про реєстрацію шлюбу : постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.2002 р. № 1740 [Електронний ресурс]. – [Режим доступу] : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1740-2002-%D0%BF>.

37. Про затвердження Порядку провадження діяльності з усиновлення та здійснення нагляду за дотриманням прав усиновлених дітей : постанова Кабінету Міністрів України від 8 жовтня 2008 р. № 905 [Електронний ресурс]. – [Режим доступу] : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/905-2008-%D0%BF>.

38. Про затвердження Порядку стягнення аліментів на дитину (дітей) у разі виїзду одного з батьків для постійного проживання в іноземній державі, з якою не укладено договорів про надання правової допомоги :

постанова Кабінету Міністрів України від 19.08.2002 р. № 1203 [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1203-2002-%D0%BF>.

39. Про затвердження Правил державної реєстрації актів громадянського стану в Україні : наказ Міністерства юстиції України від 18.10.2000 р. № 52/5 [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0719-00>.

40. Про Концепцію державної сімейної політики: постанова Верховної Ради України від 17.09.1999 р. № 1063-XIV [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1063-14>.

41. Про міжнародне приватне право : Закон України від 23.06.2005 р. № 2709-IV [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2709-15>.

42. Про міжнародні договори України : Закон України від 29.06.2004 р. № 1906-IV [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1906-Про_охорону_дитинства : Закон України від 26.04.2001 р. № 2402-III [Електронний ресурс]. – [Режим доступу] : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>.

43. Про попередження насильства в сім'ї : Закон України від 15.11.2001 р. № 2789-III [Електронний ресурс]. – [Режим доступу] : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2789-14>.

44. Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про право на шлюб, розірвання шлюбу, визнання його недійсним та поділ спільного майна подружжя : постанова Пленуму Верховного суду України від 21.12.2007 р. № 11 [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v0011700-07>.

45. Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про усиновлення і про позбавлення та поновлення батьківських прав: постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.03.2007 р. № 3 [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-07>.

46. Про укладення та визнання дійсності шлюбів: Конвенція ООН від 14.10.1978 р. [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_916.

47. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р. № 2947-III [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>.

48. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

49. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 № 1618-IV [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>.

13. Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua>.
2. Верховний суд України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.scourt.gov.ua>.
3. Європейський суд з прав людини / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=home>.
4. Єдиний державний реєстр судових рішень / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua>.
5. Кабінет Міністрів України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>.
6. Наукова бібліотека НУВГП (м. Рівне, вул. Олекси Новака, 75) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nuwm.edu.ua/naukova-biblioteka> (інформаційні ресурси у цифровому репозиторії).
7. Національна бібліотека ім. В.І.Вернацького / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua>.
8. Обласна наукова бібліотека (м. Рівне, майдан Короленка, 6) [Електронний ресурс] / – Режим доступу: <http://www.libr.rv.ua>.
9. Публікації ЮНЕСКО / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unesco.org/new/ru/unesco/resources/publications>.
10. Суд Європейських співтовариств / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://curia.europa.eu>.
11. Судова влада України (офіційний веб-портал) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.court.gov.ua>.
12. Digital repository of National University of Water And Environmental Engineering / Електронний репозиторій Національного університету водного господарства та природокористування [Електронний ресурс] / – Режим доступу: <http://ep3.nuwm.edu.ua>.